

Чухраєва Наталія Миколаївна,
асистент кафедри економіки
підприємств ДВНЗ «КНЕУ імені
Вадима Гетьмана», Україна,

Chukhrayeva Nataliya,
Assistant Department of
Economics enterprises DVNZ
KNEU Vadym Hetman, Ukraine

**ЕФЕКТИВНІСТЬ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНИХ ХАРЧОВИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

**EFFECTIVENESS OF
INNOVATION DEVELOPMENT
OF NATIONAL FOOD
ENTERPRISES**

Анотація. У роботі розглянуто проблематику визначення ефективності інноваційного розвитку підприємства. Оцінювання інноваційного розвитку зроблено із врахуванням специфіки харчових підприємств.

Ключові слова: інновації, ефективність, ефективність інноваційного розвитку, стійкість інноваційного розвитку, концепція «балансу інтересів».

Abstract. We consider the problems of determining the effectiveness of innovative development company. Evaluation of innovative development done to the specifics of food businesses.

Keywords: innovation, efficiency, effectiveness of innovative development, sustainability of innovative development, the concept of «balance of interests».

Економічне зростання національної економічної системи в значній мірі визначається рівнем інноваційного розвитку підприємницьких структур, від їх прагнень, зусиль і здатності використовувати у своїй діяльності новітні технології, творчо підходити до визначення способів задоволення потреб споживачів, на основі чого вдосконалювати та оновлювати продукцію, отримуючи більші доходи і змінюючи свої ринкові позиції. Особливість господарської діяльності сучасних підприємств полягає в тому, що інновації перетворилися на ендогенний фактор ефективності їх розвитку. Навіть за умови обмеженості доступних фінансових ресурсів, падінні платоспроможного попиту, інвестування в інновації дозволяє не тільки здійснювати поточну операційну діяльність, але й ефективно розвиватися за умови відповідного організаційно-управлінського забезпечення. В умовах розвитку економіки постіндустріального технологічного укладу, в яких ключовими факторами успіху стають інтелектуальні ресурси та знання проблематика ефективності функціонування підприємств зміщується в площину організаційних компетенцій, професійної інтуїції, ініціативності творчого підходу, нетрадиційного погляду на рутинні операції тих, хто приймає управлінські рішення. Ви-

сокий рівень невизначеності, що притаманний процесам інноваційного розвитку посилює роль і вплив професійного судження щодо досягнення стратегічних цілей підприємства.

Проблематика визначення ефективності інноваційного розвитку підприємства відноситься до напрямків наукових досліджень, які досить широко висвітлені у працях учених-економістів, накопичений значний досвід у методології її оцінювання. Не зважаючи на те, що основним стимулом інновацій у науковій літературі визначають зростання прибутковості, емпіричні дослідження не встановили однозначного взаємозв'язку між інноваціями та прибутковістю діяльності [1]. Однак, більшість емпіричних результатів [2] підтверджують наявність кореляції між пропозицією ринку нового продукту з отриманням тимчасової монопольної влади (підтвердження теорії інновацій Й. Шумпетера). При цьому форми такої тимчасової переваги можуть бути у вигляді зростання ринкової частки, або монопольного прибутку за рахунок зниження цінової чутливості споживачів.

Оцінювання ефективності інноваційного розвитку харчових підприємств може здійснюватися на основі застосування таких концепцій: цільової, системної, «балансу інтересів», функціональної, композиційної. Враховуючи їх переваги та недоліки та можливості врахування забезпечення стійкості розвитку вважаємо за доцільне детальніше зупинитися на концепції «балансу інтересів». Дана концепція перетворює недоліки цільової та системної на переваги, базуючись на твердженні про спрямованість підприємства на задоволення очікувань, сподівань і потреб усіх зацікавлених осіб, а ефективність розвитку характеризує рівень досягнення балансу інтересів стейкхолдерів. Оцінювання ефективності інноваційного розвитку з позицій зацікавлених осіб не суперечить змісту категорії «ефективність», оскільки: є носієм цільової концепції ефективності, внаслідок того, що кожна зі сторін намагається досягти визначеної мети; дозволяє врахувати співвідношення цілей і засобів їх досягнення; дозволяє визначити сильні та слабкі сторони діяльності підприємства порівняно з конкурентами, а менеджменту — оцінити ефективність розподілу та використання ресурсів.

Ефективність — якісна категорія, пов'язана з інтенсивністю розвитку підприємства та відображає глибини процеси, що відбуваються в усіх елементах системи господарювання [3, с. 234]. Проте ефективність є величиною суб'єктивною і залежить не тільки від економічних результатів, але і від корисності для суб'єктів оцінки. Тому її оцінювання представляється логічним з

точки зору зацікавлених осіб. З практичної точки зору доцільним є обґрунтоване визначення складу зацікавлених осіб, співвідношення їх інтересів та оцінювання взаємного впливу. З позицій забезпечення стійкості розвитку нехтування будь-якою зацікавленою стороною є проявом «...виняткової недалекоглядності та наївності» [4]. У той же час, відповідно до визначення Р. Фрімена (*R. E. Freeman*) кількість зацікавлених осіб є близькою до нескінченної [5], що з практичної точки зору зумовлює обмеження цієї групи до кількості, чий інтереси не враховувати неможливо.

Для харчових підприємств специфічне коло основних стейкхолдерів (власники, менеджери, інвестори та кредитори, споживачі) варто доповнити категорію торгівельних організацій, через які безпосередньо здійснюється реалізація продукції. Спираючись на те, що торгівля виконує посередницькі операції в процесі обміну та реалізації продуктів харчування кінцевому споживачеві, підприємства роздрібної торгівлі стають зацікавленими у рівні якості продукції, упаковки, рівня розвиненості торгової марки та лояльності клієнтів до неї і т.д. Забезпечення інтересів зацікавлених осіб безпосередньо забезпечує окремі види стійкості, які, на наш погляд, для харчових підприємств є такими: виробнича, ринкова, фінансова. Кожний вид стійкості формує група показників, яка визначається відповідно потреб оцінювання, наявності інформаційної бази, специфіки промислової діяльності, тощо.

Література

1. *Olav Nes S., Leppdlahti A.* Innovation, firm profitability and growth. STEP Project Group. — Oslo, 1997.

Чулок А. А. Анализ показателей эффективности инноваций на микро- и макроуровне // Инновации — № 5 (72). — 2004. — С. 27—35; *T. Sandven.* Innovation and economic performance at the enterprise level., STEP Project Group. — Oslo, 2000.

T. Sandven. Typologies of Innovation in Small and Medium Sized Enterprises in Norway STEP Project Group, Oslo, 1996.

2. *B. Crepon, E. Duguet, J. Mairesse.* Research, Investment, Innovation and Productivity: An Econometric Analysis at the Firm Level. NBER, 1998.

M. L. Parisi, F. Schiantarelli, A. Sembenelli. Productivity, Innovation Creation and Absorption, and R&D: Micro Evidence for Italy, 2002.

M. Trajtenberg. The welfare Analysis of Product innovations, with an Application to Computed Tomography Scanners // The Journal of Political Economy, Vol. 97, Issue 2, 1989.

W. Kip Viscusi, M. J. Moore. Product Liability, Research and Development, and Innovation // The Journal of Political Economy, Vol. 101, Issue 1, 1993.

W. M. Cohen, S. Klepper. Firm size and the nature of innovation within industries: the case of process and product R&D // The Review of Economics and Statistics, Vol. 78, Issue 2, 1996.

3. Гросул В.А. Концепція стейкхолдерів в системі оцінки ефективності функціонування підприємства // В. А. Гросул, Н. Е. Аванесова // Вісник ЖДТУ. — 2010. — № 2 (52). — С. 233—236.

4. Dearden J. Measuring profit center managers [Text] / J. Dearden // Harvard Business Review. — September — October 1987. — Vol. 65. — P. 84—88.

5. Freeman R. E. Strategic Management [Text] / R. E. Freeman. A Stakeholder Approach. — Boston: Pitman, 1984.

УДК 658.5.011

Oks_Shvydka@i.ua

Швидка О. П.,

к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна

Shvydka Oksana,

PhD, associate Professor of the Department of economy of enterprises State University «Kyiv national economic University named after Vadym Hetman», Kiev, Ukraine

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ВИДІВ КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

INTERCOMMUNICATION OF TYPES OF CONTROLLING IS ON AN ENTERPRISE

Анотація. Визначено основні взаємозв'язки стратегічного, тактичного, оперативного та ситуаційного контролінгу. Наведено порівняльну характеристику окремих видів контролінгу. Обґрунтовано цілі та завдання стратегічного та тактичного контролінгу на сучасних підприємствах.

Ключові слова: стратегічний контролінг, тактичний контролінг, оперативний контролінг, ситуаційний контролінг, завдання контролінгу, цілі, взаємозв'язок.

Abstract. Certainly basic intercommunications of strategic, tactical, operative and situational controlling. Comparative description of separate types of controlling is resulted. Grounded aims and tasks of strategic and tactical controlling on modern enterprises.

Key words: strategic controlling, tactical controlling, operative controlling, situational controlling, task of controlling, aims, intercommunication